

Однак, якою буде позиція педагога, залежить від його ставлення до своєї професійної діяльності. Тому, ми до професійної позиції учителя, який працює з педагогічно занедбаними учнями включаємо також здатність керувати своїм емоційним станом; володіння емоційною стійкістю, високий рівень розвитку вольових якостей. У цьому аспекті слід також наголосити на єдності суспільно-значущих і особистісних мотивів педагогічної діяльності, інтересу і захопленості педагогічною професією, ставлення до педагогічної праці як до головного сенсу життя, любові і поваги до дітей та ін. Оволодіння перерахованими якостями дає змогу учителям самостійно підтримувати своє професійне самопочуття на високому рівні та сприяє успішній роботі педагогічно занедбаних учнів над негативними тенденціями у поведінці.

Поведінкова сторона професійної педагогічної позиції передбачає здатність учителя самостійно приймати рішення в різних ситуаціях навчання та виховання педагогічно занедбаних дітей і нести за них відповідальність. Іншими словами, це активність вчителя у захисті інтересів занедбаних дітей й наданні їм допомоги, створення сприятливих умов для їхнього розвитку. Наявність поведінкової позиції в структурі професійної культури учителя дозволить підвищити його професійний потенціал, оскільки будуть сформовані необхідні вміння та навички адекватного реагування на проблемні ситуації, що виникатимуть у навчально-виховному процесі.

Висновки. Отже, педагогічна позиція вчителя – це складне особистісне утворення, яке формується під впливом зовнішнього середовища й виявляється у його ставленні до різних аспектів педагогічної діяльності. У нашому дослідженні професійна позиція вчителя є одним із проявів його професійної культури. Умовами формування професійної позиції вчителя у роботі з педагогічно занедбаними учнями ми вважаємо формування світоглядної і поведінкової сторін педагогічної культури.

Перспективи подальшої роботи. Наше дослідження не вичерпує всі аспекти формування професійної позиції вчителя у контексті їх роботи з педагогічно занедбаними учнями. Подальшого дослідження потребує детальне вивчення різносторонніх умов формування “Я-концепції” педагога.

Література

1. Асмолов А. Г. Психология личности / А. Г. Асмолов. – М., 1990. – 367 с.
2. Большая Советская Энциклопедия : в 30 т. / Гл. ред. А. М. Прохоров. Изд. 3-е. – М., 1976. – Т. 24 – 608 с.
3. Краткий психологический словарь / Ред.-сост. Л. А. Карпенко. Под общ. ред. А. В. Петровского, м. Г. Ярошевского. – 2 изд., расш., испр. и доп. – Ростов н/Д : изд-во «Феникс», 1999. – 512 с.
4. Мешко О. Роль професійного самопізнання у процесі становлення педагогічної позиції майбутнього вчителя [Електронний ресурс] / О. Мешко. – Режим доступу : <http://www.social-science.com.ua>.
5. Мясичев В. Н. Основные проблемы и современное состояние отношений человека / В. Н. Мясичев // Психологическая наука в СССР. – М., 1960. – Т. 2. – С. 110–125.
6. Радул В. В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя : навчальний посібник / В. В. Радул, В. О. Кравцов, М. В. Михайліченко. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТ», 2007. – 252 с.
7. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1976. – 424 с.
8. Сластенин В. А. Педагогика : учеб. пос. / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.
9. Стецюк К. В. Педагогічна культура викладача в контексті вимог Болонського процесу [Електронний ресурс] : / К. В. Стецюк, О. А. Седашова. – Режим доступу : <http://www.lp.edu.ua>.
10. Щербань П. Сутність педагогічної культури / П. Щербань // Вища школа України. – 2004. – №3. – С.67–71.

Аннотация. *Статья посвящена проблеме профессиональной позиции учителя который работает с педагогически запущенными учениками. Автор основной акцент делает на рассмотрении вопроса педагогической культуры, как важной составляющей профессиональной позиции личности.*

Ключевые слова: *позиция, профессиональная позиция, педагогическая запущенность.*

Annotation. *The article is sanctified to the problem of professional position of teacher that works with the pedagogical started students. Author a basic accent does the question of pedagogical culture on consideration, as an important constituent of professional position of personality.*

Key words: *position, professional position, pedagogical neglect.*

Надійшла до редколегії 18.07.2011 р.

УДК 378.147

Чаговець Б. М.

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО НАВЧАННЯ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЛІЦЕЮ

Анотация. *У статті представлені елементи технологізації методичного навчання вчителів ліцею із створення креативної технології навчання ліцействів.*

Ключові слова: *технологізація методичної роботи, модель креативної технології.*

Постановка проблеми. Зростаючі вимоги до сучасної освіти всіх типів навчальних закладів та діяльності вчителя обумовлюють пошук нових шляхів якості навчально-виховного процесу і рівня педагогічного професіоналізму. Одним із перспективних шляхів вирішення цих задач є підвищення ролі

методичної роботи в практиці сучасної школи, зміни характеру і способів здійснення методичного навчання. Одним з перспективних шляхів вирішення цих завдань є підвищення ролі методичної роботи в практиці сучасної школи, зміни характеру і способів здійснення методичного навчання як важливої її складової. Проблема полягає в тому, щоб надати допомогу кожному вчителю ліцею у створенні авторської системи викладання навчального предмету. Ця система повинна бути складовою частиною навчально-виховного процесу і носити інноваційний, креативний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема навчання і ролі вчителя у навчанні привертала увагу багатьох дослідників. Сучасна педагогічна наука містить значну кількість педагогічних досліджень з інноваційної діяльності, проблемам організації і змісту методичної роботи в школі підвищенню кваліфікації вчителів. Діяльності методичних служб приділяли увагу у дослідженнях: В.Зверев, Л.Ільєнко, В.Кан-Калик, С.Кульневич, М.Нікандров, М.Поташник. Інноваційну діяльність і творчий розвиток педагога досліджували В.Загвязинський, М.Кларин, Л.Кондрашова, В.Сластьонін та ін.. У роботах В.Беспалько, В.Гузєєва, Е.Полат, О.Пехоти, Г.Селевко та ін. розроблялись можливості створення педагогічних технологій.

Мета статті – розкрити можливості технологізації методичного навчання у підвищенні рівня професіоналізму вчителів ліцею.

Виклад основного матеріалу. Одним з перспективних напрямків у вдосконаленні педагогічного професіоналізму є технологізація методичного процесу, реалізація інноваційного підходу до організації методичної роботи ліцею та використання креативних технологій, що забезпечують самореалізацію його особистості в професійній діяльності.

Технологізація методичного процесу у вигляді моделі методичної роботи, в якій на основі інноваційного підходу до її організації досягається конкретний результат – особистість вчителя, що саморозвивається – через використання в сучасних умовах інноваційних технологій, ідей, щоб не втрачаючи часу на відкриття уже відомого.

Модель методичного навчання являє собою логічно послідовну систему відповідних елементів, які об'єднують цілі, зміст методичного навчання, проектування педагогічних технологій управління методичним процесом, різні види діяльності, що забезпечують оптимальні умови для підготовки вчителя до інноваційної педагогічної діяльності. Модель методичного навчання вчителя інноваційної діяльності має не тільки теоретичне, але й практичне значення.

Мета моделі методичного навчання полягає у розвитку творчих здібностей, стимулювання активності і самостійності вчителя у вирішенні методичних проблем, розробці авторських проектів і програм, впровадженні педагогічних інновацій в ліцейські практики.

Загальні характеристики моделі методичного навчання, орієнтованої на інноваційну модель сучасної освіти, можна представити таким чином:

- 1) поєднання фундаментального і методичного знання;
- 2) набір завдань-ситуацій, послідовність яких вибудована відповідно до зростання повноти, проблемності, новизни, міжпредметного знання та креативності особистості, рефлексії, самооцінки її результатів;
- 3) алгоритми і схеми дій в модельованих ситуаціях;
- 4) інноваційні технології та своєчасної допомоги;
- 5) моніторинг результатів методичного процесу;
- 6) оцінка і самооцінка методичних досягнень вчителів.

Основу моделі методичного навчання складають інноваційні технології, серед яких у нашій практиці широко використовувалися технології навчання: програмованого, розвиваючого, проблемного, евристичного, особистісно – орієнтованого, продуктивного і навчання шляхом дослідження. Поєднання різних технологій сприяли тому, що в ході методичного навчання освоювалися нові види педагогічного досвіду: виявлялися і ідентифікувалися проблеми, освоювалися навички дослідження і проектування, співробітництва і співтворчості, використовувалися відомі і створювалися нові технології отримання планованого результату, оцінювалася його якість і власні досягнення в інноваційній методичній діяльності вчителя.

У процесі реалізації інноваційних технологій на методичних заняттях провідна роль відводилася позиції вчителя, як активного суб'єкта власної діяльності і розвитку у нього здатності до самоврядування, саморозвитку, самоствердження.

На кожному методичному занятті вчителями ставилися і відпрацьовувалися конкретні завдання:

- Почуття нового, здатність до генерації ідей, здатність до ризиків, експерименту;
- можливість вести продуктивний діалог;
- мета власного розуміння сенсу шкільного предмету, що вивчається;
- здатність діяти в ситуації невизначеності;

- вступати в боротьбу, «тримати удар»;
- уміти поставити навчальну мету діяльності, скласти план дій;
- здійснювати рефлексію і самооцінку власної діяльності;
- володіти евристичними прийомами і засобами діяльності, методами прогнозу, формулювання гіпотез, конструювати закономірності побудови теорій, використовувати в пізнанні інтуїцію, здатність знаходити рішення проблем.

Названі цільові орієнтації відпрацьовувалися за допомогою технології рольової перспективи.

Технологія навчання, побудована на принципі рольової перспективи, на думку Л. Кондрашової, – це дидактична система, яка впливає на мотиваційну, пізнавальну, емоційно-вольову сфери особистості, стимулює розвиток і закріплення професійних якостей, підвищує рівень вчительського професіоналізму.

Важливими характеристиками цієї технології є:

- надання чіткої дидактичної мети у формі рольової перспективи;
- структурування навчальної інформації у вигляді імітаційно-ігрової моделі;
- педагогічна взаємодія, співробітництво і співтворчість у системі відносин "викладач – студент»;
- різноманітність навчальних ролей, імітаційно-ігрових і проблемно-ситуаційних методів навчання;

Моделювання дидактичних цілей у формі рольової перспективи забезпечують інноваційний характер методичного навчання, дозволяє «бачити» учасника методичного процесу,

- опори на творчий потенціал та індивідуальні можливості вчителів при програванні навчальних ролей професійної спрямованості;
- надання свободи вибору навчальних ролей та завдань;
- створення ситуації успіху вчителя і позитивної оцінки його дій при досягненні рольової перспективи [1, 160-161], його здатність до вирішення методичних проблем, визначати в конкретній імітаційно-рольовій ситуації не тільки рівень знань і умінь, а й професійних якостей, креативних здібностей учителя.

Дидактична мета інноваційних технологій в практиці методичних занять виступає механізмом управління, розвитку і стимулювання пізнавальної самостійності їх учасників.

Методичні заняття будуються на принципах: свідомості й активності, вибір індивідуальної освітньої траєкторії, рефлексії, ситуативності навчання, позитивної мотивації і сприятливого емоційного поля, раціонального поєднання колективних, групових та індивідуальних форм навчально-пізнавальної діяльності, які передбачають побудову деякого прообразу досліджуваного явища, об'єкта, який розкриває характер спілкування в системі «вчитель – учень», реалізації навчально-ігрових ролей, забезпечують активний вплив на саморозвиток особистості. Активна участь у методичних заняттях стимулює творчий потенціал вчителя, його креативність, самостійність, рефлексію, відповідальність за результати власної діяльності.

Поєднання різноманітних методів в ході методичних занять (проблемного викладу, евристичного, дослідницького, мозкового штурму, методу проєктів, креативних методів) дозволяє:

- проводити самостійний вибір вчителями завдань-ролей у відповідності зі своїми інтересами, можливостями та здібностями;
- здійснювати перегрупування навчального матеріалу у вигляді рольової моделі, програвати варіативні ролі-завдання, індивідуалізувати їх з урахуванням можливостей учасників, забезпечити гнучкість контролю та самооцінку вчительських досягнень;
- використовувати імітаційно-ігрові та проблемно-ситуаційні моделі в якості сценаріїв для створення проблемних ситуацій, що дозволяють вчителю побачити нові грані педагогічного процесу, знаходити нестандартні рішення, нові підходи до пошуку виходу із запропонованих ситуацій;
- переносити акцент у роботі вчителя з виконавських функцій на креативні і нестандартні дії;
- забезпечити систему дидактичних засобів, що стимулюють інтелектуальний, моральний, духовний розвиток особистості, психологічну захищеність і комфортність кожного вчителя в методичному процесі.

Висновки. Пропонована модель технологізації методичного навчання ґрунтується на активності, самостійності і самодіяльності кожного вчителя. Впровадження в практику технологічного підходу до методичного процесу, використання інноваційних технологій, заснованих на принципах рольової перспективи, ігри, евристики і творчості, забезпечує умови для активізації суб'єктної позиції вчителя, надання йому свободи вибору дій і створення ситуації успіху для кожного. Саме на цих засадах формується саморозвивається особистість учителя-професіонала, здатного творчо вирішувати професійні проблеми і впроваджувати в ліцейську практику методичні інновації.

Література

1. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе. Учебное пособие/ Лидия Валентиновна Кондрашова. – Кривой Рог, 2007. – 318с.

Аннотация. В статье представлены элементы технологизации методической учебы учителей лицея по созданию креативной технологии обучения лицеистов.

Ключевые слова. Технологизация методической работы, модель креативной технологии.

Summary. The article presents the elements of technologizing of methodical training of the lyceum teachers to create a creative learning technology of lyceum students.

Key words: technologizing of methodical work, model of creative technology.

Надійшла до редколегії 25.07.2011 р.

УДК 378.004

Чурсін М. М.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ

Анотация. Розглядається проблема формування й використання інформаційних ресурсів (ІР) в системі вищої освіти. Наводяться вимоги щодо формування ІР, підкреслюється важливість державної інформаційної політики, а також необхідність стандартизації та системного підходу у вирішенні цієї проблеми.

Ключові слова: інформаційні ресурси, система вищої освіти, формування інформаційних ресурсів, стандартизація, національні інформаційні ресурси, інформаційна політика

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах інформаційного суспільства найважливішим видом ресурсів стає інформація. Та формою її використання в науці, виробництві, управлінні, культурі, освіті є інформаційні ресурси. Як зауважує Г.Р.Громов, «Національні інформаційні ресурси – нова економічна категорія. Коректна постановка питання про кількісну оцінку цих ресурсів і їх зв'язку з іншими економічними категоріями все ще чекає великомасштабних організаційних заходів для їх розробки і зажадають тривалих зусиль фахівців і вчених різних галузей знань [1, 21-22]. Отже, проблема формування й використання інформаційних ресурсів є актуальною вже протягом кількох десятиліть. Вона ускладнюється динамізмом інфосфери та різноманіттям нових форм документування, надання, зберігання та використання інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблематику, пов'язану з інформаційними ресурсами, висвітлювали такі дослідники, як О.Б.Антопольський, О.П.Веревенко, Г.Р.Громов, К.К.Колін, а стосовно освіти – Н.О.Сляднева. Саме на праці цих авторів, а також на деякі власні роботи спирався автор в цій статті.

Звертає на себе увагу те, що в дослідженнях інформаційних ресурсів часто наголошується їх системність: всі ієрархічні рівні інформаційних ресурсів надзвичайно залежні один від одного, зокрема «створення національних інформаційних ресурсів неможливе (особливо в умовах задач, що динамічно змінюються) без вивчення і обліку всієї структури зв'язків між різними класами інформаційних ресурсів. Саме цим обумовлено, що в конкурсну програму по системах науково-технічної інформації США включена проблема створення машиночитаного переліку інформаційних ресурсів, який повинен забезпечити координацію використання інформаційних ресурсів організацій, фірм і державних установ, працюючих в різних сферах. При цьому особливу увагу надається організаціям, які проводять, зберігають або використовують інформаційні ресурси; існуючим перелікам таких ресурсів; споживачам, використовуючим ресурси, які включені в перелік (особливо організаціям, які можуть нести відповідальність за частини переліку: інформаційні центри всіх видів, бібліотеки, музеї, бібліотечні мережі, професійні суспільства, промислові асоціації, державні установи, лабораторії, видавництва)» [2]. Система вищої освіти також покликана формувати певну частину національних інформаційних ресурсів. Більше того, вона повинна ефективно їх використовувати в освітній діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Істотною частиною проблеми створення та використання національних інформаційних ресурсів є проблема їх формування й застосування в системі освіти, зокрема вищої. Ця проблема органічно вписується в традиційну для освіти проблему надання студентам актуальної наукової інформації, а також створення вторинного потоку джерел – дидактично обробленої первинної інформації, що є засобом підвищення її якості. У такий спосіб вища школа сприяє і підвищенню якості освіти.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є висвітлення формування й використання інформаційних ресурсів у вищій школі, насамперед в контексті навчального процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. За часів існування Союзу РСР, Україна входила до всесоюзної системи науково-технічної інформації (НТІ) і займала в ній одне з провідних місць (від 35 до 52 відсотків надання продуктів і послуг з різних напрямів інформаційної діяльності). Після розпаду Союзу Україна переживає певні труднощі в створенні національної системи НТІ, оскільки провідні організації системи НТІ СРСР, її методичні і аналітичні центри (ВІНІТІ, ВНТІцентр, ГПНТБ та ін.) залишилися в Росії [3]. На подальшому розвитку вищої школи України хворобливо позначається її